

PREFAȚĂ

În noile condiții create prin Unirea Transilvaniei cu România, mișcarea culturală ia un avânt deosebit, putându-se vorbi de o adevărată erupție creatoare și pe Mureșul de Sus, ca de altfel în toate zonele transilvane. Se înființează școli și licee românești precum liceul de băieți „Al. Papiu Ilarian”, liceul de fete „Unirea”, cel militar „Mihai Viteazul”, Școala Normală, își diversifică activitatea Conservatorul de muzică și artă dramatică; profesori universitari și mari oameni de cultură, savanți și scriitori vizitează Târgu-Mureșul, conferențiind pe diverse teme de interes general în fața unui public numeros adunat în Sala Mare a Palatului Culturii; tot mai multe trupe teatrale din Cluj și București prezintă spectacole, au loc concerte simfonice și apar primele gazete românești, apoi reviste. Se petrece o schimbare în modalitățile de abordare a ideilor și problemelor mai mature și mai elevate, toate demonstrând un potențial intelectual și un elan creator promițătoare. Alături de o generație mai vârstnică, instruită la universitățile din Ungaria, Austria, Germania, Franța sau Italia, localnici sau oameni veniți din alte părți ale țării, precum Nicolae Sulică, Maximilián Costin, Nicolae Creții, Antalffy Endre, René Larchet, Heinz Heltmann, Petre Muscă, Aurel Baciș, se implică în activitatea culturală, în crearea de instituții și susținerea unor publicații, alți intelectuali de certă valoare care au lăsat, în scurta perioadă de două decenii, însemnate opere, din suita cărora, foarte mulți ca număr și remarcabili în domenii prioritare ale culturii. Vom aminti doar pe câțiva: criticul literar Ion Chinezu, Ion Bozdog, conducător de publicații și președinte al despărțământului târgumureșean al ASTREI, Vasile Al. George, poet și jurnalist, Emil A. Dandea, primar al orașului o vreme însemnată, de numele căruia se leagă cele mai importante realizări edilitare, Traian Popa, autor al unor cărți de valoare, printre care și prima monografie românească a Târgu-Mureșului, Ioan Bojoru, recunoscutul geograf Dimitrie

Martinas și Mihail Demetrescu, distinși profesori și oameni de cultură, și nu în ultimul rând, compozitorul și muzicologul Zeno Vancea, pictorul Aurel Ciupe ori profesorul de artă dramatică Gheorghe Chirvăsuță. Fundația Culturală „Vasile Netea” a tipărit cărți care cuprind pagini monografice închinat acestor intelectuali, mulți dintre ei creatori de școală. Din rândul acestora face parte incontestabil și Aurel Filimon, cercetător și întemeietor de instituții, cu o activitate vastă, întinsă pe domenii diverse de la arheologie la științele naturii. De fapt, cu toții, acești intelectuali aveau o orientare enciclopedică și era însuflețiți de o flacără luministă într-o vreme când asemenea preocupări nu aduceau nici venituri materiale și nici privilegii. În același spirit a crescut o nouă generație de intelectuali bine instruiți și talentați propagandiști culturali din care fac parte Vasile Netea, Nicolae Albii, Iustin Handrea, Aurel Holircă, Ion Olteanu, Romeo Dăscălescu și alții. Cele trei generații care au colaborat entuziast la clădirea însemnatului edificiu cultural din perioada interbelică. Din această perspectivă a fost gândită și antologia „Aurel Filimon, consacrare și destin”, care cuprinde articole și studii luminând atât Omul, cât și activitatea sa de folclorist, arheolog, istoric, etnograf, bibliotecar și conducător de instituții, iar în „Anexe” - articole proprii publicate în revistele din acea vreme. Sperăm ca cititorul să găsească în acest volum o imagine cât de cât completă asupra unui intelectual care a ars ca o torță în realizarea ideilor lor naționale, într-un burg trezit la o viață culturală românească.

Melinte Șerban